

Joulukuusivuokraus ja sen mahdollisuudet Suomessa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Puutarhatalous, hortonomi (AMK)

Kevät 2025

Reetta Tonteri

Koulutus Puutarhatalous
Tekijä Reetta Tonteri
Työn nimi Joulukuusivuokraus ja sen mahdollisuudet Suomessa
Ohjaaja Pasi Käkelä

Vuosi 2025

Tämä työ käsittelee joulukuusien vuokraustoimintaa Suomessa, sen mahdollisuuksia, haasteita, kannattavuutta ja ekologisuusnäkökulmia verrattuna perinteiseen joulukuusiviljelyyn ja muihin vaihtoehtoihin kuusiin. Joulukuusivuokraus on suhteellisen uusi konsepti, jonka periaatteena on käyttää elävää kuusta joulupuuna, jonka voi joulun jälkeen palauttaa takaisin luontoon jatkamaan kasvuaan tai vuokrata uudelleen useampana vuonna. Tavoitteena oli koota mahdollisimman kattava tietopaketti, joka hyödyttäisi joulukuusivuokrauksen harjoittamisesta kiinnostuneita ja kehittäisi ammattialaa Suomessa. Työn tilaajana toimi HAMK.

Suomessa joulupuutalous on osalle harrastetoimintaa ja osalle merkittävä elinkeino. Markkinoilla on tarjolla erilaisia vaihtoehtoja, kuten katkaistut perinteiset kuuset, ruukku- ja paakkupuut sekä muovikuuset ja itse askarrellut "kuuset". Kuluttajilla on viime vuosina kasvanut kiinnostus ekologisempiin vaihtoehtoihin, kuten joulukuusivuokraukseen. Ulkomailta vuokraustoimintaa on harjoitettu jo pidempään ja yrityksillä on nähtävillä erilaisia toimintamalleja vuokrauksen suhteen, mutta Suomessa vuokraustoiminta on vielä vähäistä ja konsepti hakee osittain vielä muotoaan.

Vuokrakuusten ekologisuus verrattuna perinteiseen kuuseen on kyseenalaista ja riippuu kovasti siitä, miltä kannalta asiaa tarkastelee. Ekologisesti katsottuna aidon kuusen tuottamat päästöt ovat vähäisiä, mutta vuokrauksella pyritään pidentämään puun käyttöikä ja saada siitä hyötyä vielä talousmetsänä. Haasteina ovat kuitenkin logistiikka, hoitotoimenpiteet ja kuusten lepotilassa pito joulun ylitse, jotta kuusi selviäisi talvesta varmemmin. Vaikka ulkomailta joihinkin näihin ongelmiin oli löydetty jo ratkaisuja, Suomen kylmemmän ilmaston takia vuokraustoiminnan kehittäminen vaatii kokeilua ja tutkimusta erityisesti kuusten selviytymisen ja hoidon osalta, jotta vuokraustoiminnasta saatava ekologinen hyöty olisi kannattavaa.

Kehitysehdotuksina esitetään tutkimusta kuusten lepotilassa pitämisestä sisätiloissa ja uudelleenruukutuksen käyttöönottoa ruukkukasvatetuilla kuusilla. Työssä mietittiin myös uusia lajikkeita, jotka kestävät ilmastonmuutoksen luomia paineita. Kokonaisuudessaan joulukuusivuokrauksen tulevaisuus Suomessa riippuu kokeilun ja tutkimusten kautta rakennetuista parhaiten soveltuvista toimintamalleista, jotka huomioivat sekä ekologiset että taloudelliset näkökohdat vuokrauksessa.

Avainsanat Joulukuusivuokraus, joulukuuset, joulupuut, ruukkukasvatus
Sivut 24 sivua ja liitteitä 2 sivua

DP Degree Programme in Horticulture
Author Reetta Tonteri
Subject Christmas Tree Rental and Its Opportunities in Finland
Supervisors Pasi Käkälä

Year 2025

This work discusses the Christmas tree rental business in Finland, its opportunities, challenges, profitability and ecological aspects compared to traditional Christmas tree cultivation and other alternative Christmas trees. Christmas tree rental is a relatively new concept, the principle of which is to use a living fir tree as a Christmas tree, which can be returned to nature after Christmas to continue growing or rented again for several years. The aim has been to compile a comprehensive information package, which would benefit those interested in practicing Christmas tree renting and develop the profession in Finland. The work was commissioned by HAMK.

In Finland, Christmas tree farming is a hobby for some and a significant industry for others. There are various options on the market, such as traditional cut down firs, potted and pot-grown trees, as well as plastic Christmas trees and DIY "trees". In recent years, consumers have shown increased interest in more ecological alternatives, such as Christmas tree rental. Rental activities have been practiced abroad for a sometime already and companies have developed different operating models for rental, but in Finland rental activities are limited and the concept is still partially taking shape.

The ecology of rental fir trees compared to traditional fir trees is questionable and depends a lot on the perspective from which the matter is viewed. From an ecological point of view, the emissions produced by real fir tree are minor but renting aims to extend the life of the tree and to benefit from it as an economic forest. However, the challenges are logistics, caring practices and keeping the fir trees dormant over Christmas so that the fir can survive the winter more reliably. Although solutions have already been found for some of these problems abroad, due to Finland's colder climate, the development of rental activities requires experimentation and research, especially regarding the survival and care of fir trees, so that the ecological benefits from rental activities are profitable.

Development proposals are presented for research for keeping fir trees dormant indoors and introducing repotting for potted fir trees. The work also considers new varieties that can withstand the pressures created by climate change. Overall, the future of Christmas tree rentals in Finland depends on the suitable operating models crafted through experimentation and research, which consider both ecological and economic aspects of renting Christmas trees.

Keywords Christmas, tree, renting, pot-growing
Pages 24 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Joulukuusi Suomessa	2
2.1	Joulukuusivaihtoehdot.....	2
2.2	Joulukuusimarkkinat Suomessa	4
2.3	Ekologisuus	6
3	Joulukuusen vuokraus	9
3.1	Ruukkukuusen kasvatus ja elinkaari	9
3.1.1	Riskit	11
3.1.2	Vuokrakuusen sisäkäsittely.....	12
3.1.3	Vuokrakuusi joulun jälkeen	13
3.2	Vuokraustoiminnan haasteet Suomessa	14
4	Vuokrapuulajikkeet.....	15
4.1	Euroopassa ja Amerikassa yleiset joulupuulajikkeet.....	15
4.2	Suomessa kokeilunarvoiset vuokrapuulajikkeet	17
5	Vuokraustoimintamallit ulkomailla	19
5.1	"Valitse itse" -malli.....	19
5.2	"Panttimaksu"-malli	20
5.3	"Täysihoido"-malli.....	21
6	Kehitysehdotukset.....	22
6.1	Uudelleenruukutus	22
6.2	Tutkimus kuusen lepotilassa pitämisessä sen sisällä ollessa	22
7	Yhteenveto.....	24
	Lähteet.....	25

Kuvat

Kuva 1.	3 litran ruukkutaimen perustiedot (Kuusiaita, n.d.-a).	10
---------	--	----

Liitteet

Liite 1.	Aineistonhallintasuunnitelma	
----------	------------------------------	--

1 Johdanto

Joulupuiden viljely on yksi tehokkaimmista metsätalouden muodoista, ja siitä on tullut monille merkittävä elinkeino. Suomessa on noin viisisataa kuusenkasvattajaa ja joulupuutalous työllistää arvioilta satoja ihmisiä vuodessa. Monelle kuusenkasvatus on enemmän harrastetoimintaa, joka tuo hieman lisäansioita, mutta joillekin se antaa täyspäiväisen työn. Vanhan sukupolven alkaessa luopua viljelystä tarvitaan uusia tekijöitä tilalle. (Pirttilä ym., 2007, s. 21; Rönkä, 2020)

Joulupuuviljelyn lisääntyessä kuluttajat ja viljelijät ovat alkaneet miettiä sen ekologisuutta ja lähteneet kehittämään vaihtoehtoisia joulupuita perinteisten katkaistujen kuusien tilalle. Yksi näistä on joulukuusivuokraus, jonka periaatteena on käyttää elävää kuusta joulupuuna, minkä voi joulun jälkeen istuttaa takaisin luontoon jatkamaan kasvuaan. Tässä työssä tarkastellaan erityisesti joulukuusivuokrausta Suomessa, sen onnistumisen edellytyksiä, mahdollisuuksia ja haasteita ja pohditaan, miten nykyistä joulukuusivuokrauksen mallia voitaisiin kehittää kannattavammaksi ja ekologisemmaksi. Työssä mietitään uusia lajikkeita, jotka kestävät ilmastonmuutoksen luomia paineita ja esitellään erilaisia vuokratuotteen toimintamalleja.

Aihe on melko uusi, eikä siitä ole tehty laajempia julkaistuja tutkimuksia tai aihetta käsittelevää kirjallisuutta, joten tietoa tai ohjeita joulukuusivuokrauksesta ei ole helposti saatavilla. Tietoa tähän työhön yritettiin kerätä joulukuusiviljelijöiden ja -vuokraajien haastatteluilla, mutta heitä ei joko saatu kiinni oletettavasti joulusesonkien jälkeisten lomien takia, tai he kieltäytyivät haastatteluista vedoten liikesalaisuuksiin. Tämän vuoksi tietopohjana on käytetty pääosin internetistä löytyviä olemassa olevia artikkeleita, haastatteluja ja oppaita, sekä Suomesta että maailmalta. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on ”Onko taloudellisesti ja ekologisesti kannattava joulukuusivuokraus mahdollista Suomessa ja millä kriteereillä?” Tavoitteena on ollut koota mahdollisimman kattava tietopaketti, joka hyödyttäisi joulukuusivuokrauksen harjoittamisesta kiinnostuneita ja kehittäisi ammattialaa Suomessa.

2 Joulukuusi Suomessa

Joulukuusi saapui Suomeen koteihin ensimmäisen kerran 1820-luvulla, mutta vakiintui perinteeksi vasta 1920-luvulla (Pirttilä ym., 2007, ss. 9–10). Joulukuusen valot ja tuoksu luovat joulutunnelmaa ja monelle joulu alkaa vasta, kun kuusi on kannettu sisälle ja koristeltu. Joulukuuseen liittyy symboliikkaa ja yhteen kokoava luonne, jonka vuoksi sen tuoma perinne kantaa sukupolvelta toiselle, mukautuen aikaan ja arvoihin. (Joulupuuseura, n.d.)

Ennen vanhaan metsurit poimivat hakkuiden ohessa kuusen latvat joulupuiksi, mutta tänä päivänä tällaista latvapuuta on enää hankala löytää. Suurin osa suomalaisista saa nykyään joulukuusensa rekisteröityneiltä joulukuusenkasvattajilta. Joulukuusiyrittäjyys voi olla mittakaavaltaan harrastuksen omaista, osa-aikaista työtä tai päätoimista toimeentuloa. (Joulupuuseura, n.d.) Viime vuosina haluttujen kuusten koko on pienentynyt, eivätkä kuluttajat enää välttämättä halua kattoon asti yltävää joulukuusta (Haapalahti, 2022).

Hyvänä vaihtoehtona markkinoille on 2010-luvulta lähtien ilmaantunut ruukkukuusia, joita voi joko ostaa tai vuokrata. Vuokrattava ruukkukuusi on helppo vaihtoehto, joka tuodaan ja haetaan pois suoraan kotiovelta, eikä sille tarvitse etsiä sopivaa kuusenjalkaa. Se pysyy vihreänä ja hyväkuntoisena pienellä kastelulla ja sen voi joulun jälkeen istuttaa takaisin luontoon. Vuokratoimintaan liittyy kuitenkin omia haasteitaan, joiden kehittämiseksi täytyy vain kokeilla erilaisia menetelmiä, kunnes löydetään toimiva malli. (Havupuu Heikki Puputti Oy, 2023)

2.1 Joulukuusivaihtoehdot

Perinteisesti kotimainen joulukuusi kasvatetaan pelloilla, joutomailla tai viljelyyn suunnatuilla metsälohkoilla, josta se 8–12 vuoden iässä kaadetaan ja kuljetetaan markkinoille myytäväksi tai myydään suoraan paikan päällä (Rönkä, 2020). Perinteinen kasvatusmalli on kaikista halvin viljelijälle, eikä katkaistua puuta tarvitse jouluna hoitaa muuten kuin antamalla vettä, kunnes se lopulta kuihtuu muutaman viikon päästä. Kuollut kuusi hävitetään joko kaatopaikalle maatumään, tai Suomessa siitä tehdään usein haketta, kompostia tai kuten vuonna 2021 Saimaalla, voidaan kuusia upottaa järveen pohjaeläinten lajiston monimuotoisuuden lisäämiseksi. (Schönberg & Rakkola, 2024) Katkaistuna joulukuusena voidaan käyttää myös kotimaista luonnonkuusta, joka on kasvanut vapaasti luonnossa ja on yleensä käyttäjän itse kaatama kuusi. Luonnonkuusi voi olla harvempi ja hento-oksaisempi viljeltyyn verrattuna. Markkinoilla on myös saatavilla tuontikuusia, jotka Suomessa ovat yleensä Tanskasta tai Virostä tulleita. (Marttinen, 2021)

Paakkupuulla tarkoitetaan puuta, joka kasvatetaan yleisesti pellolla tai joulukuusikasvatukseen varatulla metsäpalstalla ja saavuttaessaan sopivan koon, se kaivetaan ylös, juuret multapaakun sisällä. Maastanosto tapahtuu tyypillisesti mahdollisimman lähellä joulua, vielä sulanmaan aikaan. Juuripaakku kiedotaan säkkikankaaseen ja asetetaan ruukkuun, mutta tällöin ruukussa on harvoin tarpeeksi painoa ja ruukku voi kaatua herkästi. Paakkupuut ovat halvempia ja helpompia kasvattaa ja usein ne voi saada isompikokoisena kuin ruukussa kasvatetun puun. (Claire, 2009) Koska paakkupuu nostetaan maasta, jossa se on kasvanut useamman vuoden, joudutaan nostessa katkomaan paljon juuria, mikä vaikuttaa suoraan puun kestävyYTEEN. Jos juuria on liian vähän, neulaset vaativat enemmän vettä kuin juuristo kykenee tarjoamaan, ja lopulta kuusi kuolee. Paakkupuut kestävät lähes aina vain yhden joulun ja siksi monet vuokrakuusien tarjoajat eivät niitä suosittele. (Ward, 2021)

Istutettu ruukkupuu on paakkupuu, joka kankaaseen kietomisen sijasta on noston jälkeen istutettu ruukkuun, joko multa tai joskus hiekkaan, jotta painopiste pysyy matalalla ja ruukku pystyssä. Se, miten paljon juuria joudutaan katkomaan ja minkälaiseen maa-ainekseen kuusi istutetaan ruukussa, vaikuttaa puun selviytymismahdollisuuksiin, mutta haasteet ovat samat kuin paakkupuilla. (Claire, 2009) Selviytymiseen voi vaikuttaa myös se, istutetaanko puu ruukkuun syksyllä juuri ennen joulua vai jo kesällä tai keväällä, jolloin se ehtii sopeutua ja juurtua ruukkuun ennen kylmää kautta (Cotswold Christmas Trees, n.d.).

Ruukkukuusi on kasvanut ruukussa jo pienestä siementaimesta lähtien. Kuuset istutetaan kompostimultaan tai muuhun sopivaan kasvualustaan ja niiden juuret ovat mukautuneet kasvuun ruukussa. Ruukussa kasvatettujen kuusten ylimääräisten hoitotoimenpiteiden vuoksi niiden kasvatukseen on kalliimpaa. Ruukussa kasvatettujen puiden juuristo on vahvempi ja terveempi, joten niiden kestävyys on parempi kuin ruukkuun istutettujen ja paakkupuiden. Kuitenkin rajatun kokoisessa ruukussa niiden juuristo ei pääse kasvamaan kovin laajaksi, mikä näkyy kuusen koossa verrattuna vastaavan ikäiseen vapaana kasvaneeseen kuuseen, jos ruukkua ei ole vaihdettu säännöllisesti suurempaan, jotta juurilla on enemmän tilaa kasvaa. (Claire, 2009) Lähes kaikki joulukuusia vuokraavat yritykset suosittelevat ruukussa kasvatettuja kuusia ruukkuun istutettujen ja paakkupuiden sijasta. Keski-Euroopassa ja Englannissa ruukussa kasvatetut kuuset selviävät talvesta lähes aina, mikäli niitä on hoidettu oikein sisätiloissa. ("A Potted Christmas", 2021)

Muovikuusi, öljystä ja metallista valmistettu, on yksi suosittu vaihtoehto aidolle joulukuuselle. Se on käytännöllinen, helppo koota ja purkaa varastoon, eikä sitä tarvitse hoitaa millään tavalla. Monet ajattelevat, että muovikuusi on ekologisempi kuin aito kuusi, sillä muovikuusta voidaan käyttää teoriassa ikuisesti. (Ala-Renko & Leiwo, 2022) On

totta, että mitä kauemmin muovikuusta käyttää, sitä pienempi hiilijalanjälki siitä jää, mutta kuusta tulee käyttää jopa yli 20 vuotta, jotta se kompensoi luonnonkuusesta syntyvät päästöt ("Muovinen vai aito kuusi", 2020). Monet muovikuuset voivat vanhetessaan kellastua tai saada muita värivirheitä ja käytön tai varastoinnin seurauksena ne voivat rispaantua. Muovikuusen hävittäminen onnistuu metallirunkoisten osalta heittämillä metallinkeräykseen tai muiden tekokuusten osalta sekajätteeseen, josta se päätyy poltettavaksi. (Rönkä, 2020)

Nykyään on myös olemassa monia vaihtoehtoisia moderneja joulupuita, jotka eivät välttämättä ole kuusta nähneetkään. Nämä "tee se itse" -kuuset ovat suosittuja erityisesti nuoremman sukupolven keskuudessa. "Kuusen" voi askarrella itse esimerkiksi pahvista, risuista tai piirtää sen liitutaululle. Abstraktimman kuusen siluetin voi muodostaa pelkistä jouluvaloista tai ripustaa joulupalloja katosta roikkumaan kuin ne olisivat olemattoman kuusen oksiin ripustettu. Usein tällainen "kuusi" on edullinen ja vaatii vain toteuttajan mielikuvitusta tai askartelutaitoa, käytännössä vaihtoehdot ovat rajattomat. (Turunen, 2016)

2.2 Joulukuusimarkkinat Suomessa

Joulupuuseuran 2024 arvion mukaan Suomessa käytetään noin 1,4 miljoonaa aitoa joulukuusta vuosittain kodeissa ja julkisissa tiloissa (Joulupuuseura, 2024). Näistä kuusista lähes miljoona tulee kotimaisilta viljelmiltä, noin 300 000 omista ja tuttavien metsistä ja loput tulevat ulkomailta tuontikuusina, enimmäkseen Tanskasta ("Suomalaiset suosivat aiempaa pienempiä ja tuuheampia joulukuusia", 2022). Vuokrakuusien osuus tästä määrästä on toistaiseksi vain joitakin satoja, ja myytävien ruukkukuusien määrä noin 2 000, joskin kysyntää molemmille on ollut tarjontaa enemmän (Marttinen, 2023; Lammela, 2024). Kuusikauppojen rahallinen arvo on arviolta 35 miljoonaa euroa vuodessa, mutta yksittäisten viljelijöiden kohdalla monille on kyse vain pienestä taskurahasta (Joulupuuseura, 2024).

Prisman vuonna 2023 tekemän kyselytutkimuksen mukaan 45 % vastaajista valitsee jouluksi aidon kuusen ja 35 % muovikuusen. Kiinnostus muovikuuseen on noussut ja niiden myynti onkin noussut Prismassa 11 % edelliseen vuoteen verrattuna. ("Yli 4000 suomalaista paljasti tärkeimmän joulukoristeensa", 2023) Iltalehden isoille kauppaketjuille vuonna 2023 tehdyn kyselyn mukaan erityisesti led-valoilla koristellut aidonnäköiset tekokuuset ovat olleet suosittuja. Tekokuusten hinnat vaihtelevat näissä kaupoissa muutamasta kymmistä lähes kolmeensataan euroon. (Knuuttila, 2023)

Toreilla, kauppojen parkkipaikoilla ja tienvarsilla myytävien kaadettujen joulukuusien paras kauppa-alue on Etelä-Suomen kaupungeissa, jossa kuusen hinnat suoraan tuottajalta ostettuna vaihtelevat keskimäärin 30–60 euron välillä noin 2,5 metrisestä kuusesta. Kalleimmat puut maksavat jopa 100 euroa, mutta nämä ovat yleensä yli kolme metrisiä hidaskasvuisempia lajikkeita. Pienemmillä paikkakunnilla kuuset maksavat yleensä vähemmän, mutta useimmat ostajat pitävät 50–60 euron hintaa kohtuullisena. (Jauhiainen, 2015)

Kuusentaimi maksaa 30 sentistä euroon riippuen lajikkeesta, eli kate on sinänsä erinomainen, mutta suuret kuluerät tulevat maan hinnasta, viljelyjen hoidosta, kuljetuskuluista ja myyjien palkoista (Jauhiainen, 2015). Myyntiin pitää saada vähintään 75 % istutetuista puista, mieluiten yli 90 %, jos joulupuukasvatuksesta aikoo saada tuloja (Pirttilä ym., 2007, s. 151). Hävikkiä kaadetuista kuusista tulee lähes väkisin, joten on tärkeää osata arvioida, kuinka suuri määrä kuusia saadaan myytyä ennen niiden kaatamista. Keskimäärin joulukuusenmyyjä myy sadasta viiteensataan kuuseen vuodessa. (Eromäki, 2022)

Kuusen vuokraus tai ruukkupuun ostaminen on usein moninkertaisesti kalliimpaa kuin kaadetun puun ostaminen, mutta silti niille löytyy kysyntää ja kiinnostusta kuluttajilta, ja monet ovat valmiita maksamaan kalliimman hinnan mielellään. Suomessa ei tällä hetkellä ole kuin muutama ruukkukuusia vuokraava tai myyvä yritys.

Satakunnassa toimiva Havupuu Heikki Puputti Oy on toistaiseksi ainoa Suomessa myytäviä ruukkukuusia kasvattava taho. Kuten muut Puputin kuuset, ruukkukuuset kasvatetaan pellossa, josta ne nostetaan lokakuussa juurineen ja istutetaan ruukkuun. Puputti ei anna ruukkukuusilleen minkäänlaista kasvutakuuta ja kuusen uudelleenistutus joulun jälkeen jää täysin ostajan harkinnanvaraan. Vuonna 2023 Puputin liikevaihto oli 380 000 euroa ja tilikauden tulos 54 000 euroa. Tietoa siitä, kuinka suuri osuus liikevaihdosta koostuu ruukkukuusista, ei ole tiedossa. Ruukkukuusen hinnat vaihtelevat koon mukaan 80–170 euron välillä ja saatavilla olevat koot ovat 50–200 cm. Puputin ruukkukuusia on saatavilla jälleenmyyjiltä 95–310 euron hintaan 80–180 cm koossa. (Lammela, 2024; Joulukuusikauppa, 2024)

Uudellamaalla toimiva Vuokrapuu Oy on toistaiseksi Suomen ainoa ruukkukuusien vuokrausta harjoittava yhtiö. Yhtiö on siirtymässä paakkupuiden ja ruukkuun istutettujen kuusten vuokrauksesta ruukussa kasvatettujen kuusten vuokraukseen. Kysyntää vuokrakuusille on ollut enemmän kuin kuusia on ollut vuokrattavaksi ja vuonna 2022 yhtiö vuokrasi 300 kuusta. (Tolppi, 2022) Vuonna 2020 vuokrakuusien määrä oli 500 kuusta (Ekholm, 2021). Vuokrapuun liikevaihto on ollut vuonna 2023 25 000 euroa ja liiketulos

3 000 euroa. Vuonna 2024 liikevaihto on tippunut 15 000 euroon ja liiketulos jäänyt 2 000 euroa miinukselle. (Finder, 2024) Alkuun Vuokrapuu tarjosi puita vuokralle kolmessa eri koossa, joista suurimmat olivat 180 cm korkeita, mutta vuonna 2024 kuusia on tarjolla vain kahdessa kokoluokassa 100–150 cm välillä. Kuljetuksineen kuusen vuokrahinta on 99–129 euroa. (Vuokrapuu, n.d.-b) Asiakkaina yhtiöllä on yrityksiä, lapsiperheitä, jotka arvostavat palvelun helppoutta ja vanhempia ihmisiä, jotka eivät pääse muuten hakemaan kuusta sisälle. Yhtiö on keskittänyt toimintansa pääkaupunkiseutuun. (Ekholm, 2021)

Ruukkukuusien vuokrahinnat ovat muualla Euroopassa pääosin hieman edullisempia. Irlantilainen Cork Christmas Tree Rental vuokraa 100–150 cm kuusia 45–95 euron hintaan mukaan lukien 15–35 euron pantin (Christmastree.ie, n.d.). Ranskalainen Ecosapin vuokraa 90–180 cm kuusia alkaen 85–105 euroa (Ecosapin, n.d.). Amerikassa vuokrahinnat ovat korkeammat, mutta vuokrapuiden koot usein isompia, esimerkiksi Rent a Living Christmas Tree vuokraa jopa 2,5 metriä kuusia 300 euron hintaan (Rent a Living Christmas Tree, n.d.-c).

2.3 Ekologisuus

Ekologinen joulukuusi tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Toiselle ajatus ekologisesta kuusesta on tekokuusi, jota voidaan käyttää monta vuotta sen sijaan, että joka vuosi kaadetaan uusi elävä puu muutaman viikon iloksi. Toiselle taas juuri tämä aito kaadettu puu on ekologisempi ajatus kuin muovista tehty ja kaukaa kuljetettu tekokuusi. (Ala-Renko & Leiwo, 2022) Viimeisten 15 vuoden aikana näiden kahden rinnalle on hiipinyt elävien kuusten vuokrausmahdollisuus. Vaikka vuokrakuusten ekologisuudesta ei voida vielä sanoa yksittäisen puun tasolla, arvioidaan, että hiilijalanjälki on suhteellisen pieni. Kaikista ekologisista kuusi on kuitenkin omalla kasvupaikallaan kotipihalla kasvava kuusi, joka koristellaan jouluksi. (Marttinen, 2023)

Lähes kaikkien lähteiden mukaan kaikista ekologisista kuusille tuotu joulukuusi on aito, joka haetaan mahdollisimman läheltä ja hävitetään oikein. Kaadetun luonnonkuusen hiilijalanjälki on noin 2 kg, mutta luku voi olla suurempi, mikäli puuta ei hävitetä oikein tai jos se haetaan kaukaa. (Rönkä, 2020) Viljelty kuusi tuottaa noin 3,1 kg hiilidioksidipäästöjä (Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-b). Eniten merkitystä on sillä, mitä kulkupeliä käyttää kuusenhakuun ja kuinka kaukaa sen hakee. Ekologisesti paras kuusi on hakkuissa kaadetun kuusen latva, joka syntyy puunkorjuun sivutuotteena, tai varjossa tai muuten huonolla paikalla kasvava kuusi, joka kuolisi pois joka tapauksessa. Hiilensidonnain kannalta nuoret kasvavat kuuset ovat arvokkaita tulevaisuudessa, joten niitä ei kannattaisi kaataa. Paras tapa hävittää kuusi joulun jälkeen on polttaa tai kompostoida, sillä

kaatopaikalle joutuessaan, sen aiheuttamat päästöt voivat jopa 4-kertaistua, joskaan Suomessa aidon joulukuusen kaatopaikalle vieminen ei ole enää mahdollista. ("Muovinen vai aito kuusi", 2020) Sekä kasvatettujen että luonnonkuusten suurimmat päästöt aiheutuvat hakumatkan polttoainepäästöistä. Jo 16 kilometrin vuosittainen hakumatka omalla autolla voi tehdä muovikuusesta ekologisemman vaihtoehdon. Päästöjä voidaan tasoittaa, jos hakumatka yhdistetään esimerkiksi kaupassa käyntiin tai kuusi haetaan ilman autoa. (Rönkä, 2020)

Muovikuusen tuottaminen ja Suomeen kuljettaminen yleisimmin Kiinasta aiheuttaa 11–29 kg hiilidioksidipäästöt ("Muovinen vai aito kuusi", 2020). Jotta muovikuusi kompensoisi sen tuotannosta ja kuljetuksesta aiheutuvat päästöt verrattuna aitoon kuuseen, tulisi muovikuusta tulisi käyttää 10–20 vuotta riippuen käytetyistä materiaaleista ja kuljetusmatkasta, yleisimmän arvion mukaan yli 20 vuotta, kun otetaan huomioon myös tekokuusen hävittämisestä aiheutuvat päästöt, mikä nostaa kokonaispäästöt jopa 48:aan kiloon (Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-b). Nykyään osa tekokuusista valmistetaan myös osittain kierrätysmateriaaleista (Knuuttila, 2023). Muovikuuset päätyvät jätteeksi yleensä nopeammin kuin on ollut ajatus, jolloin niiden käyttöikä ei aina ehdi kompensoida kuusesta aiheutuvia päästöjä. Muovikuusen hävittämisen hiilijalanjälki on arviolta yli kaksi kertaa suurempi kuin kaatopaikalle vietävän oikean kuusen, ja jopa yli kymmenen kertaa suurempi kuin poltettavaksi tai haketettavaksi päätyvän puun. (Rönkä, 2020)

Ekologisempaa vaihtoehtoa etsivälle kuluttajalle ajatus siitä, että puuta kasvatetaan 10 vuotta vain, jotta se voidaan viedä sisälle muutamaksi viikoksi ja heittää roskiin, tuntuu väärältä, ja puun vuokraamisen mahdollisuus kuulostaa houkuttelevalta (Steinbeck, 2024). Vuokrakuusien kysyntä nousee joka vuosi ja Saksassa 10–12 % joulukuusista ostetaan tänä päivänä ruukussa (Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-b). Arvioidaan, että elävän kuusen tuottama hiilijalanjälki on pieni, mutta mitään tutkittua dataa tähän liittyen ei ole löydettävissä (Acciona, n.d.).

Vuokraustoiminta tuo mukanaan kuitenkin myös monia haasteita, eikä sen ekologisuuskaan ole aivan yksiselitteistä. Kuusten kasvatukseen ja/tai ruukkuttamiseen tarvitaan enemmän resursseja, kuten lannoitusta ja kastelua, ja työvoimaa. Ruukkupuiden kuljetus on haastavampaa, tilaa vievämpää ja kalliimpaa kuin kaadettujen puiden kuljettaminen. Monet vuokrayritykset tarjoavatkin kuusia vuokralle vain lähimmille alueille. (Sedghi, 2024)

Kriittisimmät ongelmat ekologisuuden suhteen liittyvät logistiikkaan. Kuusi ei selviä hengissä ilman multapaakkua juurien ympärillä, oli se sitten paakkupuu tai ruukkukuusi.

Mitä suurempi kuusi, sen suuremman määrän multaa se tarvitsee ja sitä painavammaksi paakku tai ruukku tulee, ja usein se on painavampi kuin itse kuusi. Painavampi kuorma aiheuttaa heti lisää päästöjä. (Marttinen, 2023) Ruukuissa olevat kuuset on hyvä kuljettaa pystyasennossa, jotta multa ei pääse leviämään kuljetusautoon ja oksat eivät vaurioidu kuljetuksen aikana. Oman kokemuksen mukaan kuljetusautoon mahtuu kuitenkin vähemmän puita pystyssä, kuin jos niitä voitaisiin latoa päällekkäin kuten kaadettuja joulukuusia. Saksalainen Weihnachtsgartenschau und Urwald -yritys on keksinyt tähän ratkaisun ja käyttää ruukkuja, jotka on suunniteltu niin, että ruukkukuusi voidaan kuljettaa makuullaan autossa, kun oksat sidotaan kompostoituvaan verkkoon (Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-a).

Vuokrakuusien ekologisuus perustuu nimenomaan sille ajattelulle, että samaa kuusta voidaan käyttää useamman vuoden, jonka jälkeen se istutetaan metsäksi. Kuusten selviäminen joulun jälkeen on kuitenkin yksi iso haaste Suomessa. Luonnonvarakeskuksen Mikko Tikkinen mukaan kuusien selviytymismahdollisuuksien kasvattamiseksi voitaisiin kokeilla esimerkiksi kasvihuoneita. Tämä kuitenkin tuo mukanaan uusia energiakustannuksia ja kuusia tarvitsee hoitaa, mikä vaikuttaisi suoraan vuokrakuusituotannon ekologisuuteen. (Marttinen, 2023) Mutta mikäli kuusi ei selviä Suomen oloissa lopulliseen istutukseen asti, eikä samaa kuusta voidaan käyttää vain vuosi tai pari, voidaan miettiä, onko ruukkukasvatuksesta ja vuokrauksesta aiheutuva työmäärä ja päästöt tässä tapauksessa mahdollisesti näennäisen ekologisuuden arvoista, vai onko se nimenomaan sen arvoista, jotta saadaan annettua edes osalle joulukuusista mahdollisuus pidempään elämään.

3 Joulukuusen vuokraus

Joulukuusen vuokraus on kiinnostanut kuluttajia enenevässä määrin viime vuosina. Suomalaisen Vuokrapuu Oy:n edustaja Jerry Lindströmin mukaan ”yksi vuokrakuusen suosion salaisuuksista on helppous. Kuusi kannetaan kotiin asti sovittuna ajankohtana ja haetaan pois kolmen viikon kuluttua. Asiakkaalle jää ainoastaan kuusen koristelemine ja säännöllinen kasteleminen.” (Vainio, 2022)

Joulupuuvuokrauksen kannalta katsottuna on olemassa kolme eri tapaa kasvattaa kuusia, joista kuusen selviytymisen kannalta kannattavinta on kasvattaa kuuset ruukussa (Acciona, n.d.). Kuusen selviytymiseen vaikuttaa myös oleellisesti se, miten puuta hoidetaan sen ollessa sisätiloissa ja miten sen siirto takaisin ulos hoidetaan (Compo, n.d.).

Ruukkukasvatus tuo toki mukanaan myös omia haasteitaan, jotka eivät perinteisessä kuusenviljelyssä ole läsnä. Kuusen vuokrauksen aloittaminen sujuu usein yrityksen ja erehdyksen kautta, eivätkä kaikki sitä yrittäneet ole saaneet tuulta siipiensä alle. Esimerkiksi ranskalainen yritys Sapins-Noel yritti joulukuusien vuokrausta kahden vuoden ajan, kunnes keskittyi vain perinteiseen viljelyyn kykenemättä saamaan kuusia selviämään elossa joulun jälkeen (Sapins-Noel, n.d.).

3.1 Ruukkukuusen kasvatus ja elinkaari

Joulupuuseuran mukaan Suomessa noin kaksimetrisen joulukuusen kasvatus kestää 8–15 vuotta, Etelä-Suomessa yleisimmin 8–10 vuotta ja pohjoiseen mentäessä pidempään (Joulupuuseura, 2024). Kuusi kasvaa ruukussa isompikokoisena hitaammin kuin pellolla, mutta nuorena kasvuvauhti on samankaltainen. Katkaistun joulukuusen koko on yleisimmin kahdesta kolmeen metriin, mutta ruukkukuuset kelpaavat vuokralle jo metrin korkuisina. (Ekholm, 2021)

Vuokrakuusen elinkaari alkaa yleisimmin, kun viljelijä saa taimitarhalta noin 20 cm pituisen lähes kaksivuotiaan taimen, joka istutetaan ruukkuun tai maahan kasvamaan (Karppinen, 2020). Istutuksen jälkeen taimi keskittyy ensimmäisen kasvukauden juurtumaan ja vasta seuraavana vuonna alkaa kunnolla kasvaa pituutta. Nuori kuusentaimi kasvaa pituutta 10–30 cm vuodessa ja leveyttä 5–20 cm. Kolmessa vuodessa voidaan saada jo 60 cm korkea ruukussa kasvatettu kuusi. (Kuva 1) Ruukussa kasvatettu kuusi on noin metrin korkuinen eli valmis vuokrattavaksi noin 5–6 vuoden iässä. (Karppinen, 2020) Tämän jälkeen ruukkukuusen kasvunopeus alkaa hidastua verrattuna pellolla kasvavaan kuuseen. Kuusia

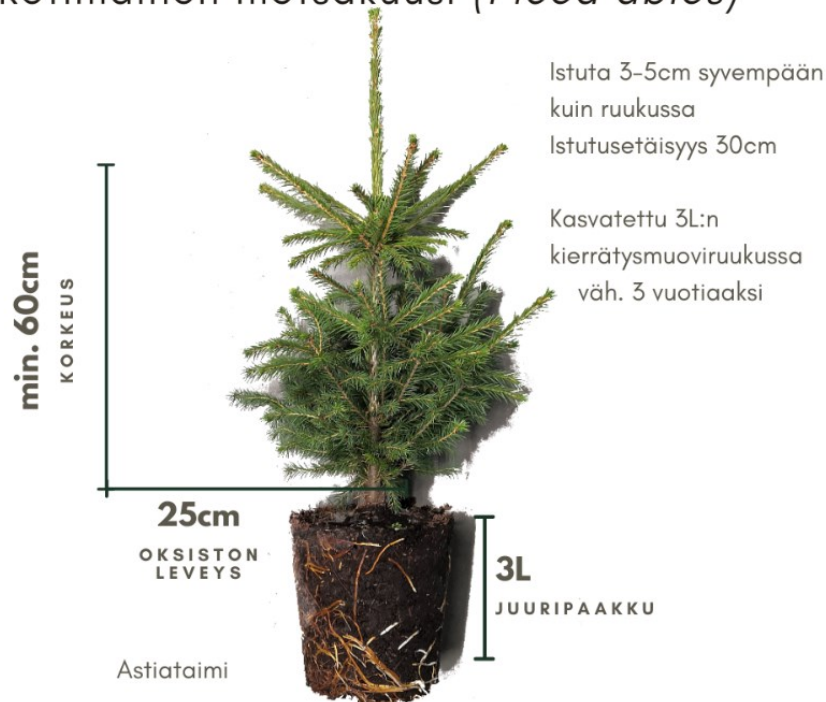
aletaan yleensä muotoon leikkaamaan neljännessä vuodesta lähtien. Kasvua voidaan ohjata myös tarvittaessa erilaisilla tuilla. (Haapalahti, 2022)

Vuoden 2020 haastattelun mukaan Vuokrapuu arvioi, että samaa ruukkupuuta voitaisiin käyttää kuusi vuotta ennen kuin se on kasvanut liian isoksi (Pilkama, 2020). Isommille vuokrakuusille on enemmän kysyntää, mutta mitä isompi kuusi on, sitä vähemmän vuokra-aikaa sillä on enää jäljellä (Tolppi, 2022). Kun kuusi on kasvanut liian isoksi vuokrattavaksi, se voidaan istuttaa pihalle tai metsään, jossa se saa jatkaa kasvuaan vapaasti.

Kuva 1. 3 litran ruukkutaimen perustiedot (Kuusiaita, n.d.-a).

PERUSTIEDOT: RUUKKUTAIMI

Kotimainen metsäkuusi (*Picea abies*)

Ruukkukuusia voidaan kasvattaa ruukussa tai viljelysäkeissä. Alkuun riittää pieni vain litran astia, mutta puun kasvaessa astiaa täytyy suurentaa vähintään 2–3 vuoden välein, jotta juurilla on tilaa kasvaa, eivätkä ne kierry liian tiukaksi palloksi ja tukahduta puun kasvua ja nesteiden ja ravinteiden saantia. Suurennuskoko on noin pari senttiä lisää tilaa, joka puolelle juuripaakkua ja uudelleenruukutus on parasta tehdä keväällä tai alkukesästä, jotta kuusella on aikaa juurtua ruukkuun ennen talvea. (Cotswold Christmas Trees, n.d.) Esimerkiksi noin 60 cm korkuinen kuusi vaatii jo vähintään 3 litran astian (Kuusiaita, n.d.-b).

Kuusta ei pidä kasvattaa ruukussa kuin enintään 25 litran ruukkuun asti tai ruukku alkaa painaa jo niin paljon, että siirtäminen alkaa hankaloitua. Tämän vuoksi yli kaksi metrinen kuusi alkaa olla liian iso ruukkuun painonsa vuoksi, ja siksi monet vuokrayritykset tarjoavat vain enintään 180 cm korkuisia kuusia vuokralle. (Callaghan, 2022)

Ruukussa kasvatettu puu tarvitsee runsaasti kastelua ja ravinteita. Ruukkukuusia on hyvä suojata auringolta, jottei se polta neulasia ja kuivata kuusia, sillä ne pitävät jatkuvasta kosteudesta. Ruukkukuusia voidaan myös kääntää pari kertaa vuodessa varmistaakseen symmetrisen kasvun. (Compo, n.d.)

3.1.1 Riskit

Harviala Oy:n liiketoimintapäällikkö Sisko Salmiheimon mukaan vaihtelevat talvisäät vaikuttavat ruukkuhavujen ulkona talvehtimiseen merkittävästi. Lumeton talvi yhdistettynä vesisateen ja pakkasen vaihtelulle huonontaa talvehtimistulosta merkittävästi. Harviala Oy:ssä astiataimista pienemmät taimikoot ja talvenarat lajikkeet talvetetaan varastoissa, jossa ne suojataan kylmälaitteiden kuivattavalta viimalta, 0–1,5 °C:ssa eli juuri ja juuri lämpimän puolella. Kestäviä kuusilajikkeita talvetetaan myös ulkona, mutta talven vesisateet ovat iso riski kuusten selviytymiselle. Lajikevalinnalla on enemmän merkitystä mitä pohjoisemmasta paikasta on kyse. (henkilökohtainen tiedonanto, 15.3.2025).

Myös kevähalla aiheuttaa riskin kuusille. Keväthallalla vioittaa kasvavia neulasia ja aiheuttaa niille värivikaa tai kuolettaa uuden kasvuston. Kun lämmin kevätaurinko alkaa sulattaa puuainesta ja puu alkaa yhteyttää, mutta juuristo ja maa ovat vielä jäässä, taimi lähtee kuivumaan. (Karppinen, 2020) Taimitarhalla taimia suojataan tavallisesti sadettamalla tai peitteellä suojaamalla (Luke, n.d.).

Perinteisiä kuusiviljelmiä vaivaavat myös erilaiset tuholaiset kuten kärsäkkäät ja kirvat, sekä sienitaudit. Tutkimustietoa niiden leviämisestä ruukkukasvatetuissa puissa ei ole saatavilla, joten en pysty sanomaan tuoko ruukkukasvatus näiden suhteen helpotusta vai lisää ongelmia. Myös myyrät, hirvieläimet ja heinikot aiheuttavat tuhoja perinteisille joulupuuviljelmille. (Pirttilä ym., 2007, ss. 101–110) Yleensä ruukkuviljelmiä ei pidetä metsikoissa, joten aidatulla pellolla hirvieläimet eivät pääse niihin käsiksi. Myöskään myyrät eivät pääse juuristoon käsiksi ruukun suojatessa niitä. Henkilökohtaisen kokemukseni perusteella ruukkuviljelmiä pidetään usein rikkaruohomattojen päällä, joten heinikoiden niitosta aiheutuva työvaihe voidaan unohtaa.

3.1.2 Vuokrakuusen sisäkäsittely

Ruukussa kasvavan kuusen sisälle tuonti ei ole aivan yhtä yksinkertaista kuin perinteisen katkaistun kuusen. Katkaistu puu voidaan käytännössä sijoittaa minne tahansa, sillä kuusi kuolee joka tapauksessa joulunjälkeen. Kestävän kehityksen näkökulmasta ruukkukuusi on järkevä valinta vain, jos puu todella elää joulun jälkeen. Siksi on tärkeää, että sitä käsitellään huolellisesti sisätiloissa, huolehditaan kastelusta ja suojataan kuusi suoralta kuumudelta. Kuusi kannattaa tuoda sisälle mahdollisimman lähellä joulua.

(Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-a)

Kuten kaadettuja puita, myöskään ruukkupuuta ei kannata tuoda suoraan ulkoa lämpimään olohuoneeseen, sillä nopea lämpötilaero on iso shokki kuuselle. Jos se tuodaan suoraan sisälle, runko on yhä jäässä ja sulaa hitaammin kuin neulaset, jotka eivät saa tarvitsemaansa vettä jäätyneen rungon läpi ja ehtivät kuolla ennen kuin runko on sulanut tarpeeksi. ("Joulukuusi sisälle hellävaroen", 2002) Sen sijaan kuusi asetetaan mieluiten vähintään yön ylitse viileään tilaan, kuten kellariin, varastoon, parvekkeelle tai autotalliin, jossa sille annetaan vettä juotavaksi (Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-a).

Sisälle siirrettäessä ruukkukuusi tulee sijoittaa vedottomaan, mutta valoisaan paikkaan kauas lämmönlähteistä, kuten takasta ja lämpöpattereista. Sopiva paikka on esimerkiksi etu- tai takaoven lähistöllä tai ikkunan vieressä, missä se saa paljon valoa, mutta ei ole suorassa auringonpaisteessa. Liika aurinko, lämpö ja veto kuivattaa kuusta ja se alkaa pudottaa neulasia. (Patch, n.d.) Erityisesti lämpimässä paikassa ruukkukuusi pitää neulasten suihkuttelusta viileällä vedellä (Baumeria, n.d.-a). Kuusta tulee kastella säännöllisesti päivittäin, mullan tulee pysyä kosteana koko ajan. Liikakastelua tulee kuitenkin välttää, jotta juuret eivät ala mädäntyä. Mullan kosteutta mitataan työntämällä sinne sormi ja kokeillaan tuntuuko se kostealta. Sopiva määrä vettä on noin 300–400 ml päivässä riippuen kuusen koosta. Ravinteita kuuselle ei vuokra-aikana tarvitse antaa.

(Weihnachtsgartenschau und Urwald, n.d.-a)

Jotkut voivat haluta siirtää kuusen kauniimpaan ruukkuun, sillä kasvatusastia ei aina välttämättä ole kaikista kaunein. Kuusta ei kuitenkaan saa poistaa ruukusta, jossa se tulee asiakkaalle, juuriston vaurioittamisen ehkäisemiseksi. Kuusen voi kuitenkin asettaa ruukussa isomman ruukun sisälle tai ruukun ympärille voidaan kietoa esimerkiksi juuttikangasta. Useimmiten kuusen kasvatusruukussa on reiät pohjassa, joten monet toimitetaan aluslautasen kanssa. ("A Potted Christmas", 2021)

Useiden lähteiden mukaan vuokrakuusta ei pitäisi säilyttää sisällä enempää kuin 10–12 päivää ("A Potted Christmas", 2021). Monet vuokrayritykset kuitenkin tarjoavat kuusia vuokralle jopa kahdeksi tai kolmeksi viikoksi, kuten suomalainen Vuokrapuu (Vuokrapuu, n.d.-a).

3.1.3 Vuokrakuusi joulun jälkeen

Kuten ruukkukuusen sisälle tuonnissa, pitää myös takaisin ulosviennissä antaa sille aikaa sopeutua, jottei puu mene shokkiin. Suomessa toimiva Vuokrapuu hakee paakkukuuset takaisin tammikuussa ja kuljettaa ne välivarastoon viilenemään. Kuusten viilennettyä, siirretään ne ulos pakkaseen valmiiksi kaivettuihin ojiin, joissa ne saavat kasvaa kesän kastelun alla odottaessaan seuraavaa joulua. Mikäli puu ei selviä kesästä, siitä tehdään Vuokrapuussa biohiiltä, jota käytetään uusien puiden istutusaloissa. (Pilkama, 2020)

Jos kuusta ei ole roudan vuoksi pystytty istuttamaan maahan tai puu halutaan säilyttää ruukussa, erityisesti kastelun kanssa tulee olla tarkkana. Tasainen kastelu ja riittävä veden saanti ovat yksi tärkeimmistä elementeistä, jotta kuusi selviää ensin kevättalvesta ja sitten kesästä. Puu tarvitsee säännöllistä kastelua ja ravinteita jo aikaisin keväällä auringon alkaessa lämmittää ja kuivattaa ruukkuja. Ilma voi olla kuitenkin sen verran viileää, ettei kastelujärjestelmiä voi vielä laittaa päälle, mikä luo ongelman erityisesti Suomessa. (Vainio, 2022)

Kun puu halutaan istuttaa lopullisesti ilman jatkokäyttösuunnitelmaa, saksalaisten ja isobritannialaisten yritysten mukaan, kun puu siirretään ulos lämpimästä talosta, sen pitäisi antaa viettää viileässä tilassa muutamasta päivästä muutamaan viikkoon, jotta puu alkaa taas tottua kylmään ("A Potted Christmas", 2021). Optimaalinen aika ulos istutukseen on kaksi viikkoa pakkaskauden loputtua. Istutuspaikan tulee olla viileä, kostea ja valoisa, mutta suojaisa tuulelta ja suoralta auringon paahteelta. Mikäli puu halutaan istuttaa vielä pakkasten aikaan, pitää sille kaivaa istutuskuoppa jo syksyllä ennen kuin maa jäätyy. (Baumeria, n.d.-a) Kuopan tulee olla vähintään kaksinkertainen juuripaakkuun nähden leveydeltään, mutta hieman matalampi syvyydeltään. Juuripaakku tulee hajottaa, jotta juuristo saadaan vapaaksi ja levitettyä, jolloin kuusen on helpompi ja nopeampi juurtua uuteen ympäristöön. Kuusi asetetaan kuoppaan hieman koholle, juuret peitetään mullalla ja kastellaan huolellisesti. (Christmas Trees Direct, 2021)

3.2 Vuokraustoiminnan haasteet Suomessa

Yksi kuusien vuokraustoiminnan suurimmista haasteista Suomessa on saada kuusi selviytymään ja jatkamaan kasvuaan, kun se on viettänyt joulun sisällä. Kun kuusi tuodaan sisälle lämpimään kesken talven, se helposti luulee, että on tullut kevät ja alkaa avalla silmujaan. Kun tällainen kuusi viedään joulun jälkeen takaisin pakkaseen, on riskinä, että uusi kasvusto paleltuu ja voi pahimmillaan kuolettaa koko kuusen. Luonnonvarakeskuksen erikoistutkijan Mikko Tikkisen mukaan biologian näkökulmasta kuusen istutus takaisin luontoon on mahdollista, mutta haastavaa. Ja vaikka kuusi selviäisi, voi pakkanen vaurioittaa silmuja ja uusia versoja sen verran, ettei kuusi enää näytä hyvältä. (Marttinen, 2023)

Vuokrapuun vuonna 2021 Ylelle antaman haastattelun mukaan valtaosa puista ei selviä hengissä uudelleen istutettavaksi (Marttinen, 2021). Ratkaisuna yhtiö on alkanut tarjota vuokrattavaksi pienempiä kuusia, jotka selviävät paremmin ja lyhentäneet kuusien vuokra-aikaa (Tolppi, 2022). Alkuun yhtiö vuokrasi juuripaakullisia kuusia, mutta on alkanut siirtyä ruukkukasvatettuihin kuusiin huomattuaan, että paakkukuusien selviytymisprosentti on kovin alhainen (Vainio, 2022).

Sääolot luovat ongelmaa myös syksyllä ennen joulua. Ihanteena olisi sulattaa kuusi sisään tuodessa hitaasti ja tasaisesti, mutta esimerkiksi vuoden 2023 kovat pakkaset aiheuttivat hankaluuksia. Ulkona säilytettävien ruukkukuusten multapaakut jäätyvät umpeen ja sisälle tuodessa multapaakulla kestää kauemmin sulaa kuin muulla kuusella. Tämä johtaa siihen, että juurten vielä sulaessa alkaa muu puu heräillä ja kaivata kosteutta, mitä jäätyneet juuret eivät vielä pysty tarjoamaan. (Lammela, 2024)

Haastetta tuo kuusienvuokraukseen myös se, että mitään selkeää ohjeistusta siihen ei Suomessa ole tehty ja vain muutamat yritykset ovat lähteneet sitä koittamaan. Oppia täytyy lähteä hakemaan itse yrityksen ja erehdyksen kautta, koska kaikkia ulkomailta tehtyjä ohjeistuksiakaan ei voida suoraan ottaa käyttöön Suomessa erilaisen ilmaston vuoksi. (Marttinen, 2023)

4 Vuokrapuulajikkeet

Ilmastonmuutos ei vielä ole vaikuttanut suuresti Suomen joulupuutalouteen, mutta lämpenemisen myötä tuholaislajit siirtyvät pohjoiseen päin ja nykyinen tarve kasvinsuojeluaineille voi kasvaa. Liikkeen luoma tuholais- ja tautipaine aiheuttaa tarpeen löytää uusia muuttuvaan ilmastoomme sopivia lajikkeita, mikä on hyvä ottaa huomioon tulevaisuuden joulukuusiviljelmiä ajatellen. Toisaalta eteläisempää alkuperää olevien puiden, kuten pihtojen kasvatusmahdollisuudet Suomessa paranevat ilmastonlämpenemisen myötä. (Rönkä, 2020)

Lajikkeen valintaa vaikuttaa pitkälti käyttötarkoitus ja se, miten puun haluaa koristella. Erityisesti Saksassa yleisimmät vuokraustoimintaan tarjotut lajikkeet ovat kuusia ja pihtoja. Kuuselle ominainen matala ja joustava juuristo soveltuu hyvin ruukkukasvatukseen, sillä sen juuristo leviää paremmin ruukussa ja pysyy terveempänä. Kun ruukkaa vaihdetaan välillä isompaan, voidaan samaa kuusta käyttää useiden vuosien ajan, ja se juurtuu nopeasti jälleen istutettaessa. Kuusen neulaset ovat tukevat ja sen oksat kestävät raskaampiakin koristeita ilman suurempia vaurioita. Kuuset myös tuoksuvat jouluisalle verrattuna pihtoihin. (Baumeria, n.d.-a)

Pihta voi näyttää juhlavalta ja tuuhealta kuuseen verrattuna, mutta ne eivät ole yhtä sopivia vuokraustoimintaan kuin kuuset. Pihta kasvattaa syvemmän juuriston, eikä ole ruukkukasvatuksessa ja jälleen istutuksessa yhtä kestävä ja monivuotinen kuin eri kuusilajikkeet. Ne ovat vaativampia hoidon suhteen ja neulaset voivat vaurioitua helpommin koristellessa. On kuitenkin olemassa muutama lajike, jotka muodostavat matalamman juuriston ja soveltuvat näin ollen paremmin ruukkukasvatukseen muihin pihtoihin verrattuna. (Baumeria, n.d.-a)

4.1 Euroopassa ja Amerikassa yleiset joulupuulajikkeet

Euroopassa ja Amerikassa suosituimmat joulupuulajikkeet eivät kaikki ole Suomen ilmastoa kestäviä, mutta myös Suomessa yleiset lajikkeet ovat merkittäviä maailmalla. Amerikassa suositaan enemmän todella tuuheita pihtalajikkeita, jotka ovat myös suosittuja Keski-Euroopassa Suomessa yleisimmän harvahkon metsäkuusen sijaan.

Kaukasianpihta eli nordmanninpihta (*Abies nordmanniana*) on Länsi-Euroopan taloudellisesti tärkein pihtalaji, sitä käytetään erittäin paljon joulupuutuotannossa. Kaunis- ja tuuheakasvuiset oksat ja neulaset luovat pihdalle viehättävän muodon. Neulaset ovat kestäviä, eivätkä ne ole teräviä ja lehvästö tuoksuu miellyttävälle. Kaukasianpihta ei ole

Suomessa talvenkestävä. (Mustila, n.d.-b) Sillä on sydänjuuri, jonka pääjuuret ulottuvat syvälle ja juuristo on herkkä tiivistymiselle. Kaukasianpihta ei ole kovin kestävä ruukkukasvatuksessa (Weihnachtsbaumfreunde, n.d.).

Virginianpihta (*Abies fraseri*) on erityisesti USA:ssa yleisesti viljelty joulupuu. Kaunis, säännöllinen muoto, jonka vuoksi pihta on suosittu joulupuuna. Virginianpihta muodostaa vain matalia juuria, joten se soveltuu erinomaisesti ruukkukasvatukseen. (Weihnachtsbaumfreunde, n.d.) Toistaiseksi melko tuntematon Suomen luonnossa, eikä jälleen istutettaessa ole takuuta selviämisestä. Luontaiset kasvupaikat ovat epätavallisen happamia (pH 3,5–4,2). (Mustila, n.d.-a)

Okakuusi (*Picea pungens*), myös sini- ja hopeakuusena tunnettu, on näyttävä symmetrisenä ja tuuheana kasvava kuusi, jota kasvatetaan sen koristearvon vuoksi, metsätaloudessa sille ei ole käyttöä (Fechner, n.d.). Okakuudessa on vankat vaakasuorat oksat, jäykissä terävissä neulasissa siniharmaa vahapeite, joka saa puun usein näyttämään sinertävältä. Okakuusesta löytyy monia lajikkeita, joiden muoto ja neulastenväri eroavat toisistaan. Suomessa metsään istutettuna okakuusi ränsistyy nopeasti, mutta avaralla valoisalla paikalla se menestyy. (Mustila, n.d.-f) Sillä on matala juuristo, joka pystyy mukautumaan useimpiin kasvupaikkoihin ja puu on juuriston mataluudesta huolimatta tuulenkestävä (Fechner, n.d.). Juuristo on herkkä tiivistymiselle ja tulville, mutta vaatii säännöllistä kastelua ruukussa (Weihnachtsbaumfreunde, n.d.).

Metsäkuusi (*Picea abies*) on toiseksi yleisin puulaji Suomessa ja suosittu lajike joulukuuseksi myös maailmalla. Monelle se ainoa oikea joulukuusi. Se on kasvutavaltaan vaihteleva, mutta kartiomainen. Välimuodot ovat yleisiä ja metsäkuusi suosii tuoretta ja kosteaa kasvupaikkaa. (Mustila, n.d.-c) Sillä on matalakasvuinen hienojakoinen juuristo, joka levittyy laajalle. Soveltuu hyvin ruukkukasvatukseen ja jälleen istutukseen. Metsäkuusi vaatii säännöllistä kastelua ruukussa. (Weihnachtsbaumfreunde, n.d.)

Serbiankuusi (*Picea omorika*) on yleinen koristepuu Suomen pihossa ja puistoissa, ja viime vuosina se on yleistynyt myös joulukuusiviljelyssä. Kuusella on kapea kasvutapa ja terävien kovien neulasten alapuoli on hopeanhohtoinen. Se kestää hyvin ilmansaasteita ja on näyttävä pienissä maisemametsiköissä. (Mustila, n.d.-e) Juuristo on matalakasvuinen ja hienojakoinen, soveltuu hyvin ruukkukasvatukseen ja jälleen istutukseen (Weihnachtsbaumfreunde, n.d.).

4.2 Suomessa kokeilunarvoiset vuokrapuulajikkeet

Arviolta 80 % joulupuutuotannosta Suomessa on metsäkuusta, minkä lisäksi kasvatetaan serbian-, musta- ja okakuusta sekä pihtoja, joista serbiankuusi on suosituin metsäkuusen jälkeen (Rönkä, 2020). Ruukkupuuna on kasvatettu lähinnä vain metsä- ja serbiankuusta, joista metsäkuusi on ainoa vuokrapuuna kokeiltu lajike (Haapalahti, 2022). Serbian- ja okakuusi voivat olla hyviä lajikkeita kokeiltavaksi vuokrapuuna, koska ne soveltuvat hyvin ruukkukasvatukseen ja pärjäävät hyvin Suomen luonnossa. Näiden, jo valmiiksi ruukkukasvatuksessa yleisten lajikkeiden lisäksi, vuokrakäyttöön voisi kokeilla mustakuusta ja douglaskuusta, jotka voivat mahdollisesti olla kannattavia lajikkeita myös metsätaloudellisesti ajatellen.

Mustakuusi (*Picea mariana*) on Alaskasta ja Kanadan pohjoisosista kotoisin oleva kuusi, joka kasvaa tyypillisesti ikiroutaisilla kuivilla kangasmailla ja etelämmässä soisilla korpimailla. Suomessa mustakuusi menestyy kaikilla kasvuyöhykkeillä, mutta sillä on vain vähän annettavaa metsätaloudelle ja sitä on käytetty lähinnä kylmien turvemaiden metsityksessä. Se on lyhyt ikäinen ja altis hyönteistuhoilille, joskin oikein valittu alkuperä on vastustuskykyisempi tuhoille. Kuusi on erittäin talvenkestävä ja sinnikäs koristepuuna ja se pystyy uudistumaan tehokkaasti myös maahan painuneista ja juurtuneista oksistaan. (Mustila, n.d.-d)

Mustakuusi on hidaskasvuinen, pienikokoinen ja hoikkarunkoinen kuusi, jonka latvus on kapea ja kartiomainen ja neulaset yleisesti tummansinivihreät tai harmahtavat. Nuorena kuusi kasvaa melko nopeasti, mutta ei joulukuusikokoisena usein vielä ole tarpeeksi tiivis sopimaan joulukuuseksi. (Pirttilä ym., 2007, s. 36) Tästä huolimatta sen käyttö joulukuusimarkkinoilla on yleistynyt viimevuosina, todennäköisesti sen hyvän hankalille kasvupaikoille soveltuvuuden vuoksi (Mustila, n.d.-d).

Mustakuusen juuristo on soveltunut ikiroutaiseen maaperään, eikä sen vuoksi kasva kovin syväksi ja on hyvin kasvupaikkaansa mukautuva (Viereck & Johnston, n.d.). Tämän vuoksi voitaisiin olettaa sen soveltuvan hyvin myös ruukkukasvatukseen. Mustakuusi tuuheetuu ikääntyessään, ja koska ruukkukasvatetut puut kasvavat yleensä hitaammin, on todennäköistä, että ruukussa kasvatettu mustakuusi voi kasvaa tuuheammaksi nopeammin kuin luonnossa kasvava. Mustakuusta voisi kokeilla erityisesti pohjoisemmassa Suomessa toimivassa vuokraustoiminnassa.

Douglaskuusi (*Pseudotsuga menziesii* var. *glauca*) soveltuu erinomaisesti kasvupaikoille, jotka ovat liian reheviä männyille, mutta liian kuivia kuuselle kesäaikaan. Parhaiten se

viihtyy rehevillä vettä läpäisevillä paikoilla, kuten moreenirinteillä, mutta kuusi selviää myös kivikkoisilla kasvupaikoilla. Seisovaa vettä se ei siedä. Douglaskuusi ei myöskään ole altis kirjanpainajille tai monelle muullekaan kotimaiselle tuholaiselle, joskin tuhoisalle tykkylumelle se on nuorena erityisen altis. (Puukila, 2019) Douglaskuusen alkuperän suhteen tulee olla tarkka, rannikkomuoto (*Pseudotsuga menziesii* ssp. *menziesii*) menehtyy Suomessa koviin pakkasiin, kun taas liian mantereiset sisämaassa viihtyvät lajikkeet menehtyvät erilaisiin tauteihin. Parhaiten Suomen luontoon soveltuvat hopeanharmaat vuoristomuodot (*Pseudotsuga menziesii* var. *glauca*), jotka kasvavat hitaammin eivätkä säily tuuheana kuin avoimilla paikoilla. Se voi kestää Suomen talvea 6-vyöhykkeelle asti hyvissä olosuhteissa. (Mustila, n.d.-g)

Vaikka Douglaskuusi on suhteellisen nopea- ja suurikasvuinen puu, josta saa laadukasta sahatavaraa, se ei ole vielä yleistynyt Suomessa. Kasvatusta on lähdeittävä itse kokeilemaan ja oppimaan, sillä sen kasvatusta ei ole laajemmassa mittakaavassa tutkittu Suomessa. (Puukila, 2019) Douglaskuusen juuristo on syväkasvuinen, mutta juuriston rakenne myös mukautuu sen kasvupaikan mukaan. Matalassa tai liian kosteassa maaperässä se muodostaa laattamaisen juuriston, josta se myöhemmin puskee syvemmät juuret laajemmalle alueelle. (Hermann & Lavender, n.d.) Juuriston mukautumiskyvyn ja Suomen talvenkestävyyden perusteella, voisi harkita kyseisen lajikkeen kokeilemistä ruukkukasvatuksessa, vuokraustoiminnassa ja myöhemmin metsään istutuksessa.

Myös muita ruukkukasvatukseen ja vuokraukseen kokeiltavia lajikkeita voivat olla erilaiset pihdat kuten lännenpihta (*Abies lasiocarpa*) ja palsamipihta (*Abies balsamea*), sekä tuijat, katajat ja männyt. Näille ei ole kovinkaan paljon kysyntää joulupuuksi, mutta kokeilun vuoksi niitä on hyvä myös harkita.

5 Vuokraustoimintamallit ulkomailla

Joulukuusten vuokrausta on harjoitettu ulkomailla jo vuosia, varhaisimmat vuokraustoimintaa harjoittavat yritykset ovat molemmat Kaliforniasta, The Living Christmas Company -yritys aloitti toimintansa jo vuonna 2008 ja Rent A Living Christmas Tree aloitti vuonna 2009 (The Living Christmas Company, n.d.; Rent a Living Christmas Tree, n.d.-a). Joulukuusia voi vuokrata myös monelta puolen Eurooppaa, kuten Pariisissa, Irlannissa, Lontoossa, Tanskassa, Sveitsissä, useissa Saksan kaupungeissa sekä myös meillä Suomessa vuodesta 2019 lähtien (Steinbeck, 2024).

Joulukuusen vuokraukseen on maailmalla erilaisia toimintamalleja, osa vuokraa samoja kuusia vuodesta toiseen, osa palauttaa ne luontoon jo heti ensimmäisen vuokravuoden jälkeen, osa myy ruukkukuuset ja jättää luontoon istutuksen ostajan vastuulle. Monet vuokrapalvelut numeroivat kuuset, jotta asiakas voi saada saman kuusen taas seuraavana vuonna. Perusidea kaikilla on kuitenkin sama: joulupuuna käytetään elävää kuusta, jolle tarjotaan vielä uusi mahdollisuus jatkaa kasvua joulun jälkeen.

Jaoin toimintamallit kolmeen erilaiseen päämalliin, joissa pieniä variaatioita yritysten välillä:

Ensimmäisenä on ”valitse itse” -malli, jossa vuokraaja saa tulla itse viljelijän luo tai paikkaan, jossa kuuset ovat näytillä, ja valita niistä mieluisan, jonka yritys toimittaa myöhemmin haluttuun osoitteeseen. Ruukkukuusen ostaminen yleensä myös mahdollista.

Toisena on ”panttimaksu”-malli, jossa vuokraaja hakee ja palauttaa kuusen itse sovittuun paikkaan ja maksaa vuokrauksesta panttimaksun, jonka hän saa takaisin palauttaessaan puun hyväkuntoisena. Ruukkukuusen ostaminen yleensä myös mahdollista.

Kolmantena on ”täysihoito”-malli, jossa vuokrayritys kuljettaa kuusen vuokraajan kotiin ja hakee sen sieltä pois sovittuun aikaan yleensä ilman erilliskustannuksia. Pääasiassa vain vuokraus.

5.1 ”Valitse itse” -malli

Ensimmäinen malli on käytössä lähinnä saksalaisissa vuokrapalveluissa, kuten Baumeriassa. ”Valitse itse”- ja ”Panttimaksu”-mallissa on monia yhtäläisyyksiä. Isoimpana erona on se, että ensimmäisessä mallissa puun kuljettaminen kotiin hoituu myös vuokrayrityksen kautta.

Esimerkkinä käytettävä Baumeria antaa myös mahdollisuuden asiakkaan itse kuljettaa puun niin halutessaan. Yrityksellä on yhteistyökumppaneina joulukuusen viljelijöitä eripuolilla Saksaa, ja asiakas voi itse päättää miltä tilalta joulukuusensa haluaa. Asiakas voi ajaa itse viljelijän tai jälleenmyyntipaikan luo ja valita sieltä haluamansa puun, jonka sitten toimittaja kuljettaa sovittuun aikaan asiakkaan kotiin.

Vaihtoehtoisesti asiakas voi tilata haluamansa puun haluamastaan paikasta verkossa, ja se toimitetaan jouluksi. Näissä kuitenkin mennään osittain myös yhteistyökumppaneiden käytänteiden mukaan, joten joka paikasta ei saa samaa palvelua. Yritys suosittelee asiakkaita hyödyntämään puiden toimituspalvelua taatakseen ammattimaisen ja turvallisen kuljetuksen. Yritys ei kerro verkkosivuillaan selkeästi noutaako yritys puun asiakkaan luota vai pitääkö asiakkaan itse palauttaa se tiettyyn sovittuun paikkaan, kun vuokraus on päättynyt. On myös epäselvää ottaako yritys erillisen maksun toimituksesta.

Baumeria antaa myös mahdollisuuden ostaa ruukkupuita samoilla käytänteillä kuin vuokratessa, mutta ostopuuta ei asiakkaan tarvitse palauttaa vaan hän voi istuttaa sen omalle pihalleen tai säilyttää ruukussa seuraavaan joulukuun. Baumeria palauttaa puut yhteistyökumppaneille, jotka joko istuttavat ne metsään tai säilyttävät ne odottamaan seuraavan vuoden vuokrausta. (Baumeria, n.d.-a)

5.2 ”Panttimaksu”-malli

Toinen malli on käytössä Iso-Britanniassa ja Irlannissa, esimerkiksi yrityksissä Cork Christmas Tree Rental ja London Christmas Tree Rental sekä Saksalaisessa Weihnachtsgartenschau und Urwald. Näissä yrityksissä kuuset voidaan tuoda näyttille erilliseen vuokrauspaikkaan, josta asiakas voi vuokrata mieluisan kuusen saman tien mukaansa, mutta esimerkiksi London Christmas Tree Rental antaa myös vuokrata kuusen verkosta, jolloin asiakas hakee kuusen myöhemmin sovitusta paikasta vaikuttamatta itse siihen minkä kuusen hän saa (London Christmas Tree Rental, n.d.).

Weihnachtsgartenschau und Urwald tarjoaa myös kuljetusta yrityksen puolesta erillistä maksua vastaan. Asiakas palauttaa kuusen itse joulun jälkeen sovittuna päivänä paikkaan, josta hän on kuusen hakenutkin ja mikäli kuusi on edelleen hyvässä kunnossa, saa hän siitä maksetun pantin takaisin. Pantti lasketaan yleensä vuokrahinnan päälle, mutta jotkut kuten Cork Christmas Tree Rental laskee pantin suoraan hintaan mukaan ja pantti ajatellaan hyvityksenä, jonka asiakas saa puun palauttaessaan (Christmastree.ie, n.d.).

Pantin hinta vaihtelee 10–35 euron välillä riippuen vuokrattavan kuusen koosta, mutta yleisin pantti on 30 euroa. Luonnollisesti, mikäli asiakas ei palauta puuta, ei hän myöskään saa panttia takaisin ja puu katsotaan ostetuksi vuokraajan taholta. Tietoa siitä kuinka suuri osa puista palautetaan ei ole saatavilla.

5.3 ”Täysihoito”-malli

Kolmas malli on yleisin malli, jota käytetään USA:ssa, Ranskassa, Sveitsissä, Tanskassa ja Suomessa. Esimerkkeinä tätä toimintamallia käyttävistä yrityksistä The Living Christmas Company (USA), Rent A Living Christmas Tree (USA) ja Ecosapin (Ranska). Myös suomalainen Vuokrapuu käyttää tätä toimintamallia yrityksessään.

Näissä yrityksissä asiakas tilaa verkossa haluamansa kokoluokan ja lajikkeen, ja valitsee sitten toimituspäivämäärän. Rent A Living Christmas Tree antaa asiakkaan valita aikaisimman toimituspäivän puulle ja toimittaa kuusen mahdollisimman lähellä kyseistä päivämäärää (Rent a Living Christmas Tree, n.d.-d). Osa vuokrayrityksistä toimittaa kuuset ovelle, mutta osa myös tarjoaa sisälle asti kuljetusta, kuten Rent A Living Christmas Tree (Rent a Living Christmas Tree, n.d.-e). Lähes kaikki vuokrayritykset alkavat toimittaa puita aikaisintaan marraskuun viimeisellä viikolla ja vuokra-ajat vaihtelevat 10 päivästä neljään viikkoon. Kun vuokra-aika on päättynyt asiakas nostaa sovittuna päivänä kuusen ulos odottamaan, mistä vuokrayritys käy sen noutamassa ja vie omiin varastoihinsa odottamaan istutusta tai seuraavaa vuokravuotta. (Ecosapin, n.d.)

”Täysihoito”-malli on asiakkaan kannalta helpoin ja käytännöllisin, kun joulukuusen eteen ei tarvitse tehdä juuri muuta kuin hoitaa sitä sisälläoloajan. Monet täysihoitoyritykset numeroivat kuusensa, jolloin asiakas voi toivoa saavansa saman kuusen uudestaan seuraavana vuonna, mutta yleisesti asiakas ei pysty valitsemaan minkälaisen kuusen hän tulee yritykseltä saamaan. Näissä yrityksissä ei toistaiseksi ole ollut ruukkupuiden ostomahdollisuutta, mutta esimerkiksi Vuokrapuu on miettinyt vuokrakuusien myyntimahdollisuuksia vuokraustoiminnan ohella. (Pilkama, 2020)

6 Kehitysehdotukset

Suomessa joulukuusivuokrauksen toimivuutta, kannattavuutta ja ongelmien syitä on haastavaa arvioida, koska Vuokrapuulta ei saatu haastattelua tätä työtä varten. Koska ei ole tietoa heidän toimintatavoistaan, esimerkiksi varastointi lämpötiloista, varastoinnin pituuksista tai ruukkuviljelyyn liittyvistä toimintatavoista, oletan kehitystarpeet lähteistä kerättyjen ja työssä aiemmin esitettyjen ongelmien pohjalta.

Aiemmin julkaistujen artikkeleiden pohjalta vaikuttaa siltä, että vuokrauksessa on haastetta erityisesti kuusten lepotilassa pitämisessä sisälle tuonnin jälkeen, ja oletetaan, ettei Suomessa kuusia ole uudelleenruukutettu vuokraustarkoituksessa. Tarkastelen erityisesti näitä kahta ongelmaa.

6.1 Uudelleenruukutus

Kerättyjen tietojen pohjalta tietääkseni Suomessa vuokratyökaluun ruukussa kasvatettuja kuusia ei ole uudelleenruukutettu niiden kasvaessa, vaan ne ovat saaneet kasvaa samassa ruukussa. Saksalaisessa Baumeria-yrityksessä ohjeistetaan, että kuusi selviää samassa ruukussa kahdesta kolmeen vuoteen, jonka jälkeen se pitää joko siirtää suurempaan ruukkuun tai istuttaa ulos (Baumeria, n.d.-b). Myös brittiläisen Cotswold Christmas Trees -yrityksen mukaan astiaa täytyy suurentaa 2–3 vuoden välein, jottei juuristo kierry ja tukehdata puun kasvua. Ruukutusta ei saa jättää liian myöhään kesällä, jotta puulla on aikaa juurtua uuteen ruukkuun, vaan se olisi hyvä suorittaa jo keväällä tai alkukesästä, kun ilmat ovat lämmenneet. (Cotswold Christmas Trees, n.d.)

Kuusen käyttöikä voi siis pidentää kesällä tehtävä uudelleenruukutus. Uudelleenruukutus antaa kuuselle myös enemmän tilaa kasvaa, jolloin sen kasvu ei tyrehy ennen aikojaan ja se pystyy kasvamaan kohtuullisen suureksi myös ruukussa. Ruukkukokoa suurennetaan 2–3 cm joka suuntaan edellisen ruukun koosta, aina 25 litraiseen ruukkuun asti, jolloin sen käsittely ilman apuvälineitä alkaa olla haastavaa.

6.2 Tutkimus kuusen lepotilassa pitämisessä sen sisällä ollessa

Jotta vuokrakuusten selviämismahdollisuuksia joulun jälkeen saataisiin kasvatettua Suomen oloissa, pitäisi niiden käyttäytymistä sisätiloihin tuodessa tutkia tarkemmin. Skotlantilaisen puutarhalehden mukaan kesken talven sisälle tuotu ruukkukuusi tulisi käyttää vuorokauden ajan ulkona 7–10 päivän välein, jotta sen silmut eivät lähtisi

heräämään. Mikäli puuta ei pysty esimerkiksi koristeiden vuoksi käyttämään ulkona, sitä ei saisi säilyttää sisällä kuin enintään 12 päivää ja se tulisi tuoda sisälle mahdollisimman lähellä joulua, ja jos se alkaa vaikuttaa tyytymättömältä pitäisi se viedä takaisin ulos. ("A Potted Christmas", 2021) Artikkelissa näille väitteille ei annettu mitään tietoperustaa, joskin 12 päivän sisällä säilytysraja löytyi useammasta lähteestä. Kuusen käyttö ulkona aiheuttaa vaivaa kuluttajille, mutta mikäli se antaa kuusille paremman mahdollisuuden selvitä seuraavaan vuoteen, on sen tutkiminen kannattavaa. Artikkelin toimii ehdotuksena tutkimuksen perustaksi, joka voitaisiin toteuttaa esimerkiksi tulevana opinnäytetyönä.

Tutkimukseen valitaan x-määrä ruukussa kasvatettuja metsäkuusia ja vaihtoehtoisesti myös eri lajikkeita, jotka tuodaan kesken talvea sisälle esimerkiksi neljäksi viikoksi, ja tarkkaillaan niiden silmujen heräämistä eri olosuhteissa. Kuusten ikää ja pituutta voidaan harkita, mutta ehdotan vuokratyökaluun sopivan ikäisiä ja kokoisia kuusia, jotka ovat vähintään metrin mittaisia, mieluummin jopa pidempiä. Jos tutkimusta tekisi useamman vuoden ajan, voitaisiin verrata eroa vuokratyökaluun asti ulkona säilytettyyn taimeen ja pienestä pitäen sisällä käyntiin koulittuun taimeen.

Yksi kuusi toimii kontrollina olemalla koko talven ulkona ja toinen kontrollina olemalla koko neljän viikon ajan jakson sisällä. Muita puuta käytetään välillä ulkona tietyn väliajoin tietyn aikaa, esimerkiksi Kuusi 1 käytetään ulkona seitsemän päivän välein 12 tuntia, Kuusi 2 käytetään ulkona seitsemän päivän välein kuusi tuntia, Kuusi 3 käytetään ulkona viiden päivän välein 24 tuntia, jne. Muuten kuusia kastellaan ja hoidetaan samoin sisätiloissa ollessaan. Takaisin ulos ne siirretään viileän varaston kautta ja keväällä/kesällä voidaan tarkastella miten kuuset lähtevät uuteen kasvuun. Tavoitteena on selvittää sopivin rytmi Suomen oloihin, jotta kuusi voidaan pitää lepotilaisena ja estää silmujen herääminen.

Tutkimuksessa voidaan myös selvittää Rent a Living Christmas Tree -yrityksen väitteen mahdollisuus, että kuusta voidaan kastella jääpaloilla (Rent a Living Christmas Tree, n.d.-b). Voidaan selvittää, voisiko kuusta pitää sisällä pidempään, mikäli sitä kastelee jääpaloilla, joiden antaa sulaa sen juuristoon tai suihkuttelemalla neulasia kylmällä vedellä.

7 Yhteenveto

Tässä työssä on tarkasteltu joulukuusivuokrausta Suomessa, sen onnistumisen edellytyksiä, mahdollisuuksia ja haasteita, ja pohdittu, miten nykyistä joulukuusivuokrauksen mallia voitaisiin kehittää kannattavammaksi ja ekologisemmaksi.

Joulukuusivuokraus on Suomessa ja maailmalla vähän tutkittu aihe, jonka tietopohja perustuu yksittäisten yrittäjien ja harrastelijoiden yrityksen ja erehdyksen kautta haettuun kokemukseen. Olemassa olevan tiedon suoraa käytäntöön ottoa ei voida Suomessa tehdä, sillä julkaistut kokeilut vuokrauksen toimivuudesta perustuvat lähinnä eteläisempiin maihin, joissa talvi on huomattavasti leudompi ja lyhyempi kuin Suomessa. Kerättyä tietoa joudutaan soveltamaan ja ottamaan käytäntöön kokeilun kautta.

Vastauksena tutkimuskysymykseen vaikuttaa siltä, että kokeilun kautta toimintatapoja hakemalla voidaan joulukuusivuokrauksesta saada toimiva ja kannattava liiketoimi Suomessa. Edellytyksenä on, että isompi osa kuusista saadaan selviämään eläkkeelle asti ja kuusista huolehditaan oikein erityisesti kevättalvella, jolloin ne ovat alttiimpia vaurioille. Joitakin kuusten kasvatukseen liittyvistä riskitekijöistä voidaan lieventää tai jopa poistaa ruukkukasvatuksella, mutta se tuo mukanaan omat riskitekijänsä ja lisää tuotannon työllisyyttä ja kustannuksia. Sopivimman liiketoimintamallin valinnalla voidaan vaikuttaa kustannuksiin jonkin verran.

Vuokrakuusten ekologisuus verrattuna perinteiseen kuuseen on kyseenalaista ja riippuu kovasti siitä, miltä kannalta asiaa tarkastelee. Vaikka joulukuusivuokrauksen ihanteellisena tavoitteena olisi saada eläköityneistä vuokrakuusista kannattava talousmetsä, voidaan miettiä, onko tämä lopputulema kovin realistinen. Hyvä joulukuusi on tuuheja ja oksainen, kun taas hyvä metsätalouskuusi on harvaoksainen. Esimerkiksi tavallisesti suhteellisen harvaoksainen ja hyvä metsätalouteen sopiva douglaskuusi pakotetaan haaromaan latvomalla, jotta siitä saadaan hyvä tuuheja joulukuusi. (Pirttilä ym., 2007, s. 50) Koska kuusten vuokraus on vielä hyvin tuore ilmiö, ei voida sanoa kasvaako alun perin joulukuuseksi kasvatetusta, sittemmin takaisin luontoon istutetusta kuusesta enää metsätaloudellisesti kannattavaa puuta. Todennäköisempi eläköitymispaikka vanhalle vuokrakuuselle on koristepuuna toimiminen puistossa, piholla tai maisemametsiköissä, joissa tiheäoksaisuus on haluttu ominaisuus.

Lähteet

- A Potted Christmas. (3.12.2021). *Scotland Grows*. <https://scotlandgrowsmagazine.com/2021/12/03/a-potted-christmas/>
- Acciona. (n.d.). *Carbon footprint: Natural vs plastic Christmas tree*. Sustainability for all. <https://www.activesustainability.com/environment/carbon-footprint-natural-vs-plastic-christmas-tree/>
- Ala-Renko, K. & Leiwo, H. (17.12.2022). Yhä useammassa kodissa loistaa muovinen joulukuusi, jonka valot sytytetään jo reilusti ennen joulua – perinne muuttuu, mutta voi hyvin. *Yle*. <https://yle.fi/a/74-20008464>
- Baumeria. (n.d.-a). *Infos & Ablauf*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://baumeria.de/weihnachtsbaum-im-topf-infos-ablauf/>
- Baumeria. (n.d.-b). *Thema Nachhaltigkeit*. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://baumeria.de/nachhaltiger-weihnachtsbaum-alternative/>
- Callaghan, T. (29.11.2022). Beautiful REAL Christmas Tree every year! *Soil Fixer*. <https://www.soilfixer.co.uk/Container-Grown-Christmas-Tree>
- Christmas Tree Direct. (17.11.2021). *How to help your pot grown Christmas tree grow*. <https://christmastreesdirect.co.uk/blogs/guides-and-information/how-to-help-your-pot-grown-christmas-tree-grow?srltid=AfmBOoqRzmlleXI0J96GOpuap13JfNVypaYrInl8nzg8FH72OLIkB7ZU>
- Christmastree.ie. (n.d.). *Cork Christmas Tree Rental*. Haettu 21.3.2025 osoitteesta <https://christmastree.ie/christmas-tree-rental>
- Claire. (2.12.2009). Christmas trees - cut, potted or pot grown. Which one is for you? *Plantpassion*. <https://blog.plantpassion.co.uk/2009/12/christmas-trees-cut-potted-or-pot-grown-which-one-is-for-you.html>
- Compo. (n.d.). *Buying and caring for a potted Christmas tree*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://www.compo.com/int/guide/plant-care/balcony-potted-plants/buying-and-caring-for-a-potted-christmas-tree>
- Cotswold Christmas Trees. (n.d.). *Care for your pot grown Christmas tree*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://www.cotswoldchristmastrees.co.uk/potted-christmas-trees/care-for-your-pot-grown-christmas-tree>
- Ecosapin. (n.d.). *Comment ça marche?* Haettu 21.3.2025 osoitteesta <https://www.ecosapin.fr/content/6-comment-ca-marche->
- Ekholm, E. (14.12.2021). Joulukuusivuokraus on uutta ja opettavaista. *Metsään-lehti*. <https://www.metsaan-lehti.fi/uutiset/metsien-kaytto/joulukuusivuokraus-on-uutta-ja-opettavaista.html>
- Eromäki, V. (19.10.2022). Joulukuusien kasvatus on tarkkaa työtä, jossa kärsivällisyys palkitaan – kuusen trimmailijaa odottaa 30 miljoonan euron markkinat. *Yle*. <https://yle.fi/a/3-12594127>

- Fechner, G. (n.d.). *Blue Spruce*. U.S. Department of Agriculture. https://www.srs.fs.usda.gov/pubs/misc/ag_654/volume_1/picea/pungens.htm
- Finder. (2024). Vuokrapuu Oy. *Liiketoiminta*. <https://www.finder.fi/Tuntematon/Vuokrapuu+Oy/Helsinki/yhteystiedot/3487641>
- Haapalahti, H. (19.12.2022). Joulupuiden kasvattaja Heikki Puputti: Uusin juttu on ruukkukuusi, jonka voi istuttaa joulun jälkeen maahan. *Meillä kotona*. <https://www.meillakotona.fi/artikkelit/ruukkukuusi-on-uusin-juttu>
- Havupuu Heikki Puputti Oy. (2023). *Ruukkukuusi*. Haettu 21.3.2025 osoitteesta <https://www.havupuu.fi/havut/ruukkukuusi>
- Hermann, R. & Lavender, D. (n.d.). *Douglas-Fir*. U.S. Department of Agriculture. https://www.srs.fs.usda.gov/pubs/misc/ag_654/volume_1/pseudotsuga/menziesii.htm
- Jauhiainen, K. (13.12.2015). Tämän verran joulukuusi maksaa keskimäärin – äänestä, paljonko olet valmis itse maksamaan. *Tamperealainen*. <https://www.tamperealainen.fi/paikalliset/1802422>
- Joulukuusi sisälle hellävaroen. (21.12.2002). *MTV uutiset*. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/joulukuusi-sisalle-hellavaroen/1819888>
- Joulukuusikauppa. (2024). *Ruukkukuuset*. Haettu 23.3.2025 osoitteesta <https://joulukuusikauppa.fi/tuote-osasto/ruukkukuuset/>
- Joulupuuseura. (n.d.). *Kotimaisia, aitoja, joulukuusia*. <https://joulupuuseura.fi/>
- Joulupuuseura. (26.11.2024). *Osaavatko suomalaiset hoitaa joulukuusta? – Kuusi halutaan aina vain aikaisemmin ja hoidon merkitys korostuu*. <https://joulupuuseura.fi/wp-content/uploads/2024/11/Joulupuuseura-Lehdist%C3%B6tiedote-26-11-2024.pdf>
- Karppinen, S. (7.2.2020). Kuusen ensimmäinen vuosikymmen. *Metsälehti*. <https://www.metsalehti.fi/artikkelit/kuusen-ensimmainen-vuosikymmen/#a368d7ed>
- Knuuttila, M. (2.12.2023). Kauppojen myydyimmät tekokuuset ovat tässä: Yksi ylitse muiden! *Iltalehti*. <https://www.iltalehti.fi/asumisartikkelit/a/0fd15b0d-987b-4854-98f1-57fb1abc980b>
- Kuusiaita. (n.d.-a). 3 litran ruukutaimi perustiedot [kuva]. Haettu 24.3.2025 osoitteesta <https://www.kuusiaita.fi/Ruukkutaimi>
- Kuusiaita. (n.d.-b). *Ruukkutaimi kuusi 3L, 60cm (alk. 13,00€)*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta <https://www.kuusiaita.fi/Ruukkutaimi>
- Lammela, E. (10.12.2024). Kilpailija perinteiselle joulukuuselle. *Satakunnan kansa*. <https://www.satakunnankansa.fi/satakunta/art-2000010875762.html>
- London Christmas Tree Rental. (n.d.). *All About Us*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta <https://www.londonchristmastreerental.com/pages/about>
- Luke. (n.d.). *Halla*. Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/metsatuhot/metsatuhonaiheuttajat/abiottiset-tekijat/halla>
- Marttinen, V. (19.12.2021). Millainen joulukuusi on ilmastoystävällisin? Tässä kuusi vaihtoehtoa kuusen hankintaan. *Yle*. <https://yle.fi/a/3-12230756>

- Marttinen, V. (12.12.2023). Joulukuusien vuokraamisesta piti tulla kasvava bisnes, mutta toisin kävi. *Yle*.
<https://yle.fi/a/74-20064320>
- Muovinen vai aito kuusi? (9.12.2020). *Kemikaalicoctail*. <https://kemikaalicoctail.fi/2020/12/muovinen-vai-aito-kuusi/>
- Mustila. (n.d.-a). *Abies fraseri – virginianpihta*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/kasvit/abies_fraseri_virginianpihta
- Mustila. (n.d.-b). *Abies nordmanniana subsp. nordmanniana – kaukasianpihta*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/kasvit/abies_nordmanniana_subsp_nordmanniana_kaukasianpihta
- Mustila. (n.d.-c). *Picea abies - (metsä)kuusi*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/index.php/kasvit/picea_abies_metsakuusi
- Mustila. (n.d.-d). *Picea mariana – mustakuusi*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/kasvit/picea_mariana_mustakuusi
- Mustila. (n.d.-e). *Picea omorika – serbiankuusi*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/index.php/kasvit/picea_omorika_serbiankuusi_0
- Mustila. (n.d.-f). *Picea pungens - okakuusi*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/index.php/kasvit/picea_pungens_okakuusi_0
- Mustila. (n.d.-g). *Pseudotsuga menziesii - douglaskuusi*. Arboretum Mustila.
http://www.mustila.fi/index.php/kasvit/pseudotsuga_menziesii_douglaskuusi_0
- Patch. (n.d.). *Complete guide to pot-grown Christmas tree care*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta
<https://www.patchplants.com/pages/plant-care/complete-guide-to-potted-christmas-tree-care/>
- Pilkama, A. (9.12.2020). Yrittäjän ensimmäiset ruukkukuuset kokivat kesällä karvaan kohtalon – nyt vuokrattavat 129 euron joulupuut viedään taas käsistä. *Maaseudun tulevaisuus*.
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/lukemisto/de046e51-3958-59db-a035-89352f31cb38>
- Pirttilä, V., Pulkkinen, M., Päivänen, J., Reinikainen, J. & Tukia, T. (2007). *Joulupuukirja. Joulupuun kasvatuksen perusteet Suomessa*. Joulupuuseura ry.
- Puukila, T. (14.11.2019). Douglaskuusi kasvaa suurimmaksi. *Metsälehti*.
<https://www.metsalehti.fi/artikkelit/douglaskuusi-kasvaa-suurimmaksi/#a368d7ed>
- Rönkä, M. (15.12.2020). Kumpi on vihreämpi, luonnonjoulukuusi vai muovikuusi? *Suomen luonto*.
<https://suomenluonto.fi/artikkelit/kumpi-on-vihreampi-luonnonjoulukuusi-vai-muovikuusi/>
- Rent a Living Christmas Tree. (n.d.-a). *About us*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta
<https://rentxmastree.com/about-rent-a-christmas-tree/>
- Rent a Living Christmas Tree. (n.d.-b). *Caring for a Christmas tree frequently asked questions*. Haettu 22.3.2025 osoitteesta <https://rentxmastree.com/rent-a-christmas-tree-frequently-asked-questions/caring/>
- Rent a Living Christmas Tree. (n.d.-c). *Classic Nordmann Fir*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta
<https://rentxmastree.com/product/nordmann-fir/>

- Rent a Living Christmas Tree. (n.d.-d). *Delivery & Pickup a Christmas tree frequently asked questions*. Haettu 22.3.2025 osoitteesta <https://rentxmastree.com/rent-a-christmas-tree-frequently-asked-questions/delivery-pickup-faq/>
- Rent a Living Christmas Tree. (n.d.-e). *How it works*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://rentxmastree.com/how-renting-a-christmas-tree-works/>
- Sapins-Noel. (n.d.). *Adopte un sapin*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta https://www.sapins-noel.fr/adopte-un-sapin/?srsltid=AfmBOoozeK_C_IOFPnynw7K1IU2v5FUOeBC9ScxsmNNGTbqtYJ_6T3ko
- Schönberg, K. & Rakkola, V. (29.1.2024). Tutkijat pudottivat järveen 1 500 joulukuusta – paljastui tulos, joka ällistyi biologia. *Yle*. <https://yle.fi/a/74-20071783>
- Sedghi, A. (28.11.2024). The best Christmas trees: everything you need to know, from sustainability to style. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/thefilter/2024/nov/28/best-christmas-tree-guide>
- Steinbeck, J. (8.12.2024). Christmas tree rentals are the greenest gift for Christmas. *Green prophet*. <https://www.greenprophet.com/2024/12/christmas-tree-rentals-are-the-greenest-gift-for-christmas/>
- Suomalaiset suosivat aiempaa pienempiä ja tuuheampia joulukuusia. (13.12.2022). *Metsäkeskus*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/ajankohtaista/suomalaiset-suosivat-aiempaa-pienempia-ja-tuuheampia-joulukuusia>
- The Living Christmas Company. (n.d.). *Our story*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta <https://www.livingchristmas.com/our-story>
- Tolppi, A. (23.12.2022). Vuokrakuusi pääsee joulun jälkeen jatkamaan kasvuaan ja lähellä kasvatetusta ei tule kuljetuskustannuksia – joulukuusikin on arvovalinta. *Yle*. <https://yle.fi/a/74-20010053>
- Turunen, K. (15.12.2016). 12 vaihtoehtoa perinteiselle joulukuuselle. *Meillä kotona*. <https://www.meillakotona.fi/artikkelit/12-vaihtoehtoa-perinteiselle-joulukuuselle>
- Vainio, J. (10.11.2022). Vuokrakuusi jatkaa elämäänsä joulun jälkeen – osa tuotosta käytetään uusien puiden istuttamiseen. *Apu*. <https://www.apu.fi/artikkelit/vuokrakuusi-jatkaa-elamaansa-joulun-jalkeen>
- Viereck, L. & Johnston, W. (n.d.). *Black Spruce*. U.S. Department of Agriculture. https://www.srs.fs.usda.gov/pubs/misc/aq_654/volume_1/picea/mariana.htm
- Vuokrapuu. (n.d.-a). *Kuusi-info ja hoito*. Haettu 29.4.2025 osoitteesta <https://vuokrapuu.fi/info/>
- Vuokrapuu. (n.d.-b). *Vuokraa joulukuusi*. Haettu 29.4.2025 osoitteesta <https://vuokrapuu.fi/shop/>
- Ward, L. (15.11.2021). Cut, Potted and Pot Grown Christmas Trees Explained. *Plants 2 Gardens*. https://plants2gardens.com/blogs/gardening/cut-potted-and-pot-grown-christmas-trees-explained?srsltid=AfmBOooe32s_BB3O6nRzHllr003HStVjj69mj7W-l9qaN3k3rOPPLwob
- Weihnachtsbaumfreunde. (n.d.). *Finde Deinen Baum*. Haettu 13.3.2025 osoitteesta <https://weihnachtsbaumfreunde.de/>
- Weihnachtsgartenschau und Urwald. (n.d.-a). *Grüner Daumen*. Haettu 20.3.2025 osoitteesta <https://weihnachtswald.de/info.html>

Weihnachtsgartenschau und Urwald. (n.d.-b). *Weihnachtsbaumvermietung*. Haettu 17.3.2025 osoitteesta <https://weihnachtsurwald.de/weihnachtsbaumvermietung.html>

Yli 4000 suomalaista paljasti tärkeimmän joulukoristeensa – kaksi selvästi ylitse muiden. (29.11.2023). *S-ryhmä*. <https://s-ryhma.fi/uutinen/yli-4000-suomalaista-paljasti-tarkeimman-joulukori/m304fn98k52VielsEYNez>

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Joulukuusenvuokraus ja sen mahdollisuudet Suomessa

Opinnäytetyön tekijä: Reetta Tonteri

1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Tutkimusaineistoa ovat haastattelut tekstitalenteina, havainnointi ja valmiit netistä löytyvät aineistot, joihin viitataan asianmukaisesti tekstissä ja lähdeluettelossa. Haastatteluaineistoa kerätään pääosin sähköpostilla alan asiantuntijoilta. Analysoitava aineisto on pääosin tekstimuodossa.

2 Aineiston tallennus ja säilytys

Aineisto tallennetaan ja sitä käsitellään opinnäytetyön tekijän omalla salasanalla suojatulla tietokoneella. Aineistosta tallennetaan erilliseen kansioon varmuuskopiot, joita säilytetään erillään analysoitavista tiedostoista. Opinnäytetyön tekijän lisäksi aineistoa käsittelee mahdollisesti myös opinnäytetyön ohjaaja. Aineistot eivät sisällä luottamuksellista tai arkaluonteista dataa.

3 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyön aineistoon kerätään vastaajan nimi, ammatti ja työpaikka, jotta niihin voidaan asianmukaisesti viitata opinnäytetyön lähteissä.

[Tietosuojailmoitus-opinnaytetyo-haastattelut1.pdf](#)

4 Aineiston omistajuus

Opinnäytetyön aineistojen omistajuus kuuluu tekijänoikeuksien mukaan aineiston luojille.

5 Aineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoasi ei anneta jatkokäyttöön. Opinnäytetyön tekijä säilyttää aineiston tietoturvallisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen aineiston tietoturvallisesti.